

PRO MEMORIA

DR. ALGIRDAS NAGELĖ

2005 m. kovo 6 d. mirė matematikos daktaras docentas Algirdas Nagelė.

Velionis gimė 1933 m. balandžio 21 d. Pandėlio rajono, Čedasų parapijos Šilelio kaime valstiečių Vandos ir Vytauto Nagelių šeimoje. Mokėsi Čedasų septynmetėje mokykloje. 1948 m. įstojo į Pandėlio vidurinę mokyklą, o 1957 m. su pagyrimu baigė Vilniaus universiteto Fizikos ir matematikos fakultetą.

1957–1960 m. A.Nagelė buvo Matematinės analizės katedros asistentas. 1960–1963 m. studijavo Vilniaus universiteto aspirantūroje. 1963–1991 m. buvo šios katedros vyr. dėstytojas ir docentas. 1991–1994 m. dirbo naujai įsteigtoje Matematikos metodikos katedroje. Išėjęs į pensiją keletą metų talkino Lietuvių katalikų mokslo akademijai.

1968 m. A.Nagelė apgynė fizikos ir matematikos kandidato (nostrifikuota matematikos daktaro) disertaciją „Funkcijos, holomorfinės skritulyje, asimptotinės savybės ir jų taikymas paprastųjų diferencialinių lygčių sprendiniams tirti“. 1975 m. jam suteiktas mokslinis pedagoginis docento vardas.

1970–1976 m. A.Nagelė dirbo Vilniaus universiteto Skaičiavimo centro moksliniu vadovu, 1976–1981 m. vadovavo Matematinės analizės katedrai, o 1981–1986 m. buvo akademinų reikalų prodekanas.

A.Nagelė skaitė aukštosios matematikos, matematinės analizės, kompleksinio kintamojo funkcijų teorijos ir diferencialinių lygčių kursus. Vadovavo studentų kursiniams, diplominiams darbams ir pedagoginei praktikai. Parašė vadovėlį „Kompleksinio kintamojo funkcijų teorija“ ir kelias mokymo priemones.

Šalia mokslinio ir pedagoginio darbo A.Nagelė keletą metų dirbo fakulteto profsajungos komiteto pirmininku, buvo universiteto profsajungos komiteto prezidiumo narys, Matematikos fakulteto mokslinės tarybos narys, fakulteto mokymo ir auklėjimo komisijos pirmininko pavaduotojas.

Už nepriekaištingą pedagoginį darbą ir aktyvią visuomeninę veiklą apdovanotas universiteto jubiliejiniu medaliu, Lietuvos aukštojo ir specialiojo

vidurinio mokslo ministerijos ir universiteto Garbės raštais. Už nuopelnus Lietuvos švietimui ir kultūrai Lietuvos matematikų draugija 2003 m. A.Nagelę apdovanojo profesoriaus Zigmo Žemaičio medaliu.

Algirdą Nagelę prisiminsime kaip sąžiningą, kruopštų, pareigingą, tolerantišką dėstytoją ir bendradarbį.

VU Matematikos ir informatikos fakultetas

DR. MEČISLOVAS PAULAUSKAS

2005 m. vasario 9 d. po neilgos ligos Kaune mirė LKMA Kauno skyriaus valdybos narys dr. Mečislovas Paulauskas.

M.Paulauskas gimė 1932 m. sausio 1 d. Šiauliuose, amatininko šeimoje. Religiniai tėvai stengėsi vaikus auklėti krikščioniška dvasia – 1939 m. leido sūnų ir seserų širdiečių pradžios mokyklą. Čia jis suartėjo su jėzuitais ir artiškai su jais bendravo iki 1949 m., kol Šiauliuose veikė Jėzuitų namai. Ypač didelę įtaką Mečislovui darė bendravimas su kun. P.Masilioniu, SJ.

1943 m.baigęs pradžios mokyklą, įstojo į Šiaulių I vyrų gimnaziją. 1951 m. ją, jau pervardintą J.Janonio vidurine mokykla, baigė ir tais pačiais metais įstojo į Kauno politechnikos instituto Elektrotechnikos fakultetą. Pasirinko pramonės įmonių elektrinių įrengimų specialybę, o vėliau – gamybos procesų automatizacijos specializaciją, sėkmingai apgynė diplominį darbą šilumos procesų automatizacijos tema ir buvo paskirtas į naujai kuriamą Lietuvos mokslų akademijos Energetikos instituto Automatikos ir telemechanikos laboratoriją. Pradėjęs dirbti institute M.Paulauskas pasirenka gamybos procesų automatizacijos tematiką tekstilės pramonėje. Automatizuojant tekstilės pramonę reikėjo greitaeigių mažos galios pavarų. Nagrinėdamas temą M.Paulauskas pritaikė analogiškas skaičiavimo mašinas pavarams modeliuoti ir tirti. Ištyręs pavarų tobulinimo, jų greitesnės eigos didinimo būdus, visus darbų tyrimus pateikė disertacijoje, ją apgynė 1964 m.

Nuo 1965 m. M.Paulauskas, dirbdamas vyresniuoju moksliniu bendradarbiu, ieškojo būdų, kaip optimizuoti gamybos trukmę, minimizuojant technologinių operacijų skaičių. Visa tai buvo aktualu pradėtoms kurti automatizuoto valdymo sistemoms.

Siekiant tobulinti energetikos sistemų valdymą, 1973 m. institute buvo įkurta Didelių energetikos sistemų laboratorija, jos vadovu paskiriamas

M.Paulauskas. Energetinių sistemų valdymo procesams optimizuoti reikėjo intelektikos (dirbtinio intelekto) metodų specialistų, čia M.Paulauskas pasiūlytė Maskvoje ir kitur dirbusius lietuvius. Laboratorijoje susitelkė stiprus intelektualinis potencialas, priešiška nusiteikusi santvarka inžinierių grupė. Laboratorijos vadovas turėjo daug rūpesčių ją gindamas ir saugodamas nuo administracijos priekaištų. Čia, administracijai nepritariant, apgina disertacijas M.Bloznelis, G.Šerkšnys ir kt. Laboratorijoje vyravo pagarbos patriotinei ir katalikiškajai tradicijai aplinka, kuriai palaikyti M.Paulauskui reikėjo ir drąsos, ir pastangų.

Nagrinėjant energetinės sistemos dispečerinio valdymo klausimus, buvo išplėtoti neformalūs – lingvistiniai metodai sistemoms aprašyti ir originalūs sprendimo būdai.

Atliekant darbus intelektikos tematika, M.Paulauskas glaudžiai bendravo su prof. D.Pospelovo koordinuojama tarptautine šios srities plėtros programa, greta techninių uždavinių ši programa pasižymėjo ir dvasinių vertybių prioriteto skatinimu. Mečislavo Paulausko vadovaujama laboratorija tapo stipriausiu intelektikos uždavinių tyrimo ir taikymo moksliniu centru Lietuvoje.

Gaila, kad tapus Lietuvai nepriklausoma valdžia nerado lėšų tolesniems darbams ir ši tematika faktiškai buvo sužlugdyta.

Dr.M.Paulauskas yra apie 100 mokslinių publikacijų autorius, skaitė nemažai pranešimų tarptautinėse ir sąjunginėse konferencijose bei simpoziumuose dirbtinio intelekto, ekspertinių sistemų kūrimo klausimais.

Dirbdamas mokslinių tyrimų institute dr. M.Paulauskas nuolat bendravo su Politechnikos institutu – skaitė kompleksinės automatikos ir kt. kursus, ilgus metus buvo egzaminų, taip pat diplominių darbų gynimo komisijų pirmininkas.

Nuo pat Lietuvių katalikų mokslo akademijos atkūrimo dr. M.Paulauskas aktyviai dalyvavo jos Kauno skyriaus veikloje, buvo skyriaus valdybos narys. Parengė savo jaunystės globėjo kun. P.Masilionio, SJ, biografiją, ji išleista atskira knyga.

Nuo 1992 m. dr. M.Paulauskas įsitraukė į Kauno arkivyskupijos ekonominės tarnybos veiklą, sumaniai talkino tvarkant šiluminės technikos ir energetikos ūkį, tvarkant restitucijos įstatymu grąžintinos nuosavybės dokumentus. Iki pat mirties talkino Lietuvos Katalikų Bažnyčios informacijos centrui, o vakarais dažnai patarnaudavo pamaldose Šv. Gertrūdos bažnyčioje.

Dr. Mindaugas Bloznelis

KUN. VINCAS VALKAVIČIUS (WILLIAM WOLKOVICH)

Kunigas, istorikas, muzikas Vincas Valkavičius gimė 1929 06 29 Hudso-
ne, JAV. Baigė Bostono kunigų seminariją, 1953 m. išventintas kunigu.
1980 m. Bostono koledže įgijo amerikanistikos (*American Studies*) magistro
laipsnį. Dirbo vikaru amerikiečių ir lietuvių parapijose, nuo 1962 m. buvo lie-
tuvių Šv. Jurgio parapijos (Norvude) klebonas. Dalyvavo Amerikos lietuvių
istorikų ir kitų istorijos draugijų veikloje. Istorinių tyrimų sritis – emigracijos
tautiniai bruožai. Amerikos akademinuose leidiniuose paskelbė straipsnių
apie lietuvius, lenkus, airius, albanus, latvius, estus, lietuvių santykius su len-
kais ir amerikiečiais.

Per savo gyvenimą kun. V. Valkavičius išspausdino 13 knygų, 63 straips-
nius, 37 recenzijas ir 15 straipsnių enciklopedijoms. Didžiausias įnašas į lietuvių
emigracijos istoriją yra trijų tomų enciklopedinis veikalas apie lietuvių katalikų
parapijų JAV istoriją – *Lithuanian Religious Life in America* (Lietuvių religinis gy-
venimas Amerikoje, 1991, 1996, 1998). Veikale aprašyta daugiau kaip šimto lietu-
viškų parapijų veikla nuo jų isikūrimo XIX a. pabaigoje iki XX a. pabaigos.

Kaip smuikininkas ir dainininkas dalyvavo kameriniuose koncertuose
lietuvių kolonijose.

Lankydamasis Lietuvoje 1999 m. skaitė paskaitas studentams Vytauto Di-
džiojo universitete, Lietuvių katalikų mokslo akademijos seminare. Buvo Lie-
tuvių katalikų mokslo akademijos narys, dalyvavo ir skaitė pranešimą LKMA
XIX suvažiavime Šiauliuose.

Už visuomeninę ir mokslinę veiklą 1997 m. Lietuvos Respublikos prezi-
dentas jį apdovanojo LDK Gedimino V laipsnio ordinu, o 2004 m. Vytauto
Didžiojo universitetas suteikė Garbės daktaro vardą.

Tačiau velionis V. Valkavičius visų pirma buvo kunigas. Kai kun. V. Val-
kavičius buvo paskirtas Šv. Jurgio parapijos klebonu, kun. Stasys Yla pasa-
kė: „Kokie jūs laimingi. Jūs gavote ne tik kleboną, bet ir kunigą“. Daugiau
nei dvidešimt metų kun. V. Valkavičius ėjo klebono pareigas Šv. Jurgio pa-
rapijoje ir visuomet pirmiausiai buvo parapijiečių dvasios vadas, o tik po to
parapijos šeimininkas. Gimęs ir užaugęs kuklijoje lietuvių emigrantų šeimo-
je, nugyvenęs nepaprastai prasmingą ir turiningą gyvenimą, kun. Vincas
Valkavičius 2005 m. sausio 15 d. išėjo amžinojo poilsio į savo amžinuosius
namus.

LKMA Centro valdyba

KUN. VIRGILIJUS JAUGELIO MIRTIES 25-OSIOMS METINĖMS

2005 02 20 Kybartuose buvo paminėtos Bažnyčios persekiojimo epochoje garsaus kunigo pagrindininko Virgilijaus Jaugelio mirties 25-osios metinės. Nors jis nebuvo mokslo pasaulio žmogus, tačiau jo pavardė yra ir bus minima visų, kas rašys Lietuvos Katalikų Bažnyčios istoriją sovietinės priespaudos metais. Enciklopedijose (pvz., Lietuvių enciklopedijoje) pateikiami tik lakoniški duomenys apie V. Jaugelį. Kad ateities tyrinėtojas būtų lengviau užčiuopti šios asmenybės unikalumą, minėdami kun. V. Jaugelio mirties 25-ąsias metines pateikiame jo platesnę biografiją.

Virgilijus Jaugelis (1948 08 09 Kaune–1980 02 17 Kybartuose) – kunigas. Baigęs vidurinę mokyklą, kurį laiką dirbo vairuotoju. Mokėsi slaptoje kunigų seminarijoje ir įsijungė į religinį pagrindį. 1973 04 06 buvo suimtas ir nuteistas dvejiems metams kalėjimo už *Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos* platinimą. Paleistas, kai sužinota, kad serga vėžiu. Kunigu išventintas 1978 m. Pirmąsias Mišias aukojo 1978 11 01. Mirė 1980 02 17, palaidotas Kybartų bažnyčioje (LE, t. 37, p. 230).

Okupacijos metai buvo sunkūs ir Jaugelių šeimai; tėvas sėdėjo kalėjime, o motina buvo nuolat saugumo tardoma. 1948 m. rugšėjo 9 d. pasaulį išvydo antrasis Jaugelių sūnus – Virgilijus. Šiam berniukui nuo pat vaikystės teko daug kentėti. Žiemą alkanas glausdavosi prie motinos visiškai nekūrenamame kambaryje. Padėvėtais kailinukais berniukas kasdien skubėdavo į bažnyčią. Motina, ką turėjo, tą savo vaikams ir davė – gyvą tikėjimą ir karštą meilę Jėzui ir Marijai.

Baigęs vidurinę mokyklą Virgilijus neabejodamas pasirenka kunigų seminariją. 1966 m. seminarijos vadovybė, dėl ateistinės valdžios nustatyto labai mažo klierikų limito neturėdama laisvų vietų, Virgilijaus net neįtraukia į stojančiųjų sąrašus.

1967 m. seminarijos rektorius pranešė: „Šiais metais Jūsų pareiškimas nepatenkintas“.

1968 m. Virgilijui vėl nenusišypsojo laimė. Rektorius rašė: „Šiais metais dėl vietų stokos Tamstos prašymo patenkinti negalime. Kreipkitės sekančiais metais gegužės mėnesį“.

1969 m. seminarijos atsakymas taip pat neteikė jokių vilčių: „Šiuo pranešame, kad Tamstos prašymas nėra patenkintas, ir Jūs negalėsite mokytis Tarpdiecezinėje kunigų seminarijoje Kaune. Seminarijos rektorius“.

1970 m. seminarijos rektorius vėl atsiunčia standartinį pranešimą: „Tamstos prašymo priimti į Kunigų seminariją šiais metais patenkinti negalime. Mėginkite kreiptis sekančiais metais“.

1971 m. Virgilijui neleidžiama parašyti net pareiškimo.

Šiuo metu formuojasi pagrindinė kunigų seminarija Lietuvoje, ir Virgilijus pradeda filosofijos studijas, tik mokytis jam per maža, jis nori būti kovos dėl Bažnyčios laisvės sukuryje. 1972 m. jis buvo vienas iš uoliausių parašų rinkėjų po 17 000 katalikų memorandumu, kuriame iš sovietinės valdžios reikalaujama laisvės tikėjimui. Kažkas paskambino milicijai, ir drąsus jaunuolis, tarsi koks nusikaltėlis, su antrankiais ant rankų atsidūrė Prienu vidaus reikalų skyriuje.

1972 m. Virgilijui į rankas patenka *LKB Kronika* ir jis ieško būdų, kaip ją padauginti. Tuo tarpu čekisto akis jau seka šio jaunuolio žingsnius. 1973 m. kratų audra palietė ir Virgilijaus butą – pas jį randama rotatoriaus vaškuočių, ant kurių rašomąja mašinėle išspausdinta Alfonso Grauslio „Ieškau Tavo veido“. Virgilijus kaltinamas šiuo būdu dauginęs vieną *LKB Kronikos* numerį. Jaunuolis suimamas. Saugumo požemiuose Virgilijus sunkiai suserga. Teismo metu jis vos bepastovi ant kojų – kūnas silpnas, bet dvasia tvirta. Teisme jis nesiteisina, neatgailauja. Teismo sprendimas – dveji metai, ir Virgilijus atsiduria Pravieniškėse tarp plėšikų, žmogžudžių, prievartautojų. Nemėgo jis pasakoti apie save, bet kas kalėjo Pravieniškėse, tas lengvai gali atkurti nežmoniškai sunkios katorgos vaizdą, kur kriminalistai nuo prižiūrėtojų skyrėsi tik tuo, kad vieni – juodais drabužiais, o kiti – su antpečiais.

Čekistai mato, kad Virgilijus gali lageryje numirti, o partija nenori, kad Lietuva turėtų naujų kankinių. „Geradariai“ iš KGB atveža Virgilijų ir vos gyvą paleidžia prie namų slenksčio – geriau tyliai numirk čia, o ne pas mus. Vėliau vienas partijos sekretorius teisinsis: „Mes nenorėjome, kad jis nusiųbaigtų...“ Visiškai išsekęs, sunkios vėžio ligos kamuojamas, jaunuolis lagerį pakeičia ligonine.

1978 m. Virgilijaus gyvenime buvo susipynęs skausmas su džiaugsmu. Tyliame kambarėlyje per pirmąsias Mišias kun. Virgilijus aukoja Dievui ne tik Kristaus nekruvinąją Auką, bet ir save, kad Tėvynė atgautų laisvę, kad Bažnyčia prikeltų nelaisvės pančiuose besiblaškančius, o kartais ir klystkeliuose atsidūrusius tautiečius. Kun. Virgilijus tuojau po šventimų padaro vienuoliškus įžadus.

Neilgai tikintieji džiaugėsi jaunu kunigėliu; sunki liga vėl prikaustė prielovos. Ramus, atsidavęs Dievo valiai, jis daug kenčia, bet šypsosi ir nedaug kas nujaučia, kokį sunkų kryžių jis neša, ypač paskutiniaisiais gyvenimo metais.

Prie aukšto Kybartų bažnyčios bokšto – kun. Virgilijaus kapo – į susirinkusią minią prabilo kun. V. Jalinskas: „Virguti brangus. Dar šiandien matau Tave, su padėvėtais kailinukais mažą vaikelį, keliais einantį apie stebuklingą Šaričių bažnyčios kryžių, pralenkiantį kitus, suaugusius, ir po to skubantį prie Motinos Sopulingosios. Kartą paklausiau Tave: „Sakyk, vaikeli, kodėl tu taip myli kryžių ir Skausmingąją Motiną?“ – „Kai pasimeldžiu, man šilčiau“, – atsakei.

Pamokslininkas ypač pabrėžė mintį, kad nuo seminarijos vartų reikia pašalinti Erodo šalininkus, kad jaunuolius į seminariją turi lydėti klebonas, bet ne saugumiečiai.

Kun. Virgilijus Jaugelis nežmoniškomis pastangomis pasiekė savo tikslą ir savo pavyzdžiu akivaizdžiai kalba jaunimui: „Nebijok aukos, nebijok darbo ir pasieksi, ko širdis trokšta“¹.

2000 jubiliejiniais metais popiežiaus Jono Pauliaus II paskelbtame XX a. tikėjimo liudytojų kankinių sąrašė įrašyta ir kun. Virgilijaus Jaugelio pavardė.

¹ Pagal: *LKB Kronika*, Nr. 42, t. 6, Čikaga, 1983, p. 157.